

A MÉDIATANÁCS FREKVENCIA PÁLYÁZTATÁSI GYAKORLATA

(Az ORTT által kiírt, de már a médiatanács által elbírált pályázatok eredményeinek értékelése 2010-2011)

1. Szűkülő frekvenciapályázattási tevékenység, felértékelődő helyi rádiós piacok

A hatályos médiaszabályozás alapján a pályázattal történő piacra lépés egyedül a földfelszíni analóg rádiós piacon maradt meg, minden más esetben nyilvántartásba vétel útján lehet médiaszolgáltatási jogosultságot szerezni. A televíziók pályázattása a digitális átállás miatt lényegében megszűnt¹, így a médiahatóság pályázattási tevékenysége a rádiós piacra szűkült. Csak ezen a piacon tud a piacra lépési eljárás keretében médiapolitikai célokat érvényesíteni, a médiakínálatra, és a rádiós piac szereplőinek körére aktívan befolyást gyakorolni. Ráadásul a pályázattás jőideig csak a helyi- és körzeti piacokat érinti, mivel az országos rádiós jogosultságokat 2009-ben megszerző Class Fm és a Neo Fm médiaszolgáltatási szerződése 2016-ig szól.

Nem lebecsülendő azonban ez a feladatkör, hiszen a helyi rádiók komoly szerepet játszhatnak a helyi nyilvánosság működésében. Nem mindegy, hogy a rádiók milyen műsort kínálnak, mennyiben vesznek részt a helyi közélet alakításában, milyen helyi közösségeket szólítanak meg, mennyiben járulnak hozzá a helyi médiapiac és a tájékoztatás sokszínűségéhez. Ebből következően a helyi nyilvánosság alakulásában nagy szerepe van a médiahatóság döntéseinek, a pályázattási feltételek meghatározása, valamint az értékelés és a nyertes kiválasztása alapjaiban határozza meg a helyi rádiós kínálat alakulását.

Emellett ezeket a frekvenciákat nem pusztán helyi szolgáltatások használhatják. A helyi frekvenciák nagyobb egységekbe, ún. hálózatokba szerveződése túlmutathat a helyi nyilvánosság keretein, megalapozva a gazdaságilag is működőképesebb, nagyobb lefedettségű és véleményformáló képességű regionális rádiók létrejöttét. Sőt megjelennek azok az országos lefedettségre törekvő rádiók is, amelyek egy pályázattal nem tudnak (tudtak) országos jogosultságot szerezni, azonban a helyi jogosultságok egységbe szervezésével lényegében országos közönséget érhetnek el. Az itt felvázolt irányok és lehetőségek meghatározhatják az elbírálás mögött meghúzódó médiapolitikai célokat is.

A helyi rádiós piacok számára különösen érdekes és izgalmas időszak ez a néhány év. 2010 és 2012 között járt, jár le közel félszáz rádió jogosultsága, amelyek 1999-ben vagy 2000-ben kaptak műsorszolgáltatási jogosultságot az ORTT-től. A frekvenciák újrapályázattása az ORTT

¹ A digitális átállás véghatáridejének 2014-re történő módosítása miatt elvileg még lehetőség van analóg televíziós jogosultság pályázattására is, ennek piaci életszerűsége azonban csekély.

megszűnésével kialakult interregnum miatt sokat csúszott, és az új médiahatóság is csak késedelemmel írta ki az újrahasznosításról szóló pályázatokat. A Médiatanács által, már az új médiatörvény alapján kiírt pályázatok értékelése folyamatban van, eddig csak néhány frekvencia ügyében született döntés. (Az értékelés megjelenése idején szám szerint hat eljárásban: Budapesten négy jogosultság 95,3Mhz; 89,5 Mhz; 103,9 Mhz, 102,1 Mhz; illetve Ózd 99,5 Mhz, és Kazincbarcika 95,9 Mhz). A folyamatban lévő pályázatok elbírálása után kapunk csak átfogó képet arról, hogy a Médiatanács pályáztatási gyakorlata milyen módon nyúlt hozzá a sokéves működés során kialakult piaci viszonyokhoz, rajzolt-e új médiatérképet a , és ha, igen milyen jellemzőkkel írható le ez a térkép.

Ez az elemzés szűkebb körben, csak azokkal a pályázatokkal foglalkozik, amelyeket még az ORTT írt ki, de már a Médiatanács bírált el. A meghirdetett 35 frekvenciából 10 jogosultság kiírására hivatalból került sor, a maradék 25 pedig úgynevezett „talált” frekvencia volt.

A korábbi médiatörvény bárki számára lehetővé tette, hogy műsorszórási lehetőséget keressen magának, és saját költségén készítessen frekvenciatervet. Amennyiben a hírközlési hatóság saját eljárásában elfogadta a tervet, az ORTT-nek mérlegelés nélkül ki kellett írnia az igénylő által talált frekvenciára a pályázatot. A frekvencia eredeti igénylőjének elővételi joga volt a pályázati eljárásban: ha megajánlotta a pályázati ajánlatokban szereplő legmagasabb díjat automatikusan megkapta a jogosultságot. A 2011-ben elbírált jogosultságok többségében néhány, a piacon már jelen lévő szereplő volt az eredeti igénylő. A legtöbb frekvenciát a Mária Rádiót üzemeltető FM4 Kft. tervezte, de megjelent több eljárásban a Rádió 1 is, illetve néhány olyan helyi rádió (Gong Rádió, Kecskemét, Kék Duna Rádió Győr), amelyek korábbi jogosultságaik vételkörzetének bővítését célozták. Amennyiben az eredeti igénylő közösségi szolgáltatóként kívánta működtetni a frekvenciát, a hatóság a felhívást, igazodva ehhez az igényhez, közösségi médiaszolgáltatási jogosultságra írta ki. Ezekben az esetekben, mivel a közösségi rádiók nem fizetnek díjat, az elővételi jog nem része az eljárásnak, és a hatóság elsősorban a műsortartalmi jellemzők alapján választja ki a nyertest

2. A pályáztatási eljárások jogi környezete

A médiatörvény az átmeneti időszakot úgy rendezte el, hogy a korábban kiírt pályázatok elbírálása során még a korábbi médiatörvény anyagi jogi szabályait, de már az új törvény eljárási szabályait kellett alkalmazni. A korábbiakhoz képest lényeges különbség, hogy míg az ORTT a médiatörvény igen szűkszavú pályáztatási szabályai és az erre épülő általános pályázati feltételek alapján pályáztatott, a Médiatanács már a közigazgatási eljárás szabályait alkalmazza. A közigazgatási eljárás szabályai elvileg átláthatóbb döntéshozatali rendet biztosítanak, bővülnek az eljárási garanciák, a döntések feletti bírói kontroll szabályozása egyértelművé válik. Ugyanakkor a korábbiakhoz képest a Médiatanácsnak biztosított szélesebb mérlegelési jogkörök eredményeként jobban uralható a pályáztatási folyamat. A pályázati eljárás megszüntetésével, lezárásával kapcsolatos jogkörök bővülése a Médiatanács

számára médiapolitikai megfontolások érvényesítésére szabadabb, sőt alig kontrollálható cselekvési lehetőséget teremtett.

3. A pályázati felhívások

A vizsgált pályázati felhívások viszonylag tág mozgásteret biztosítottak a pályázóknak is, mivel nemcsak önálló jogosultságra, hanem meglévő jogosultság vételkörzetének kibővítésére, illetve hálózatos működésre² is lehetett pályázni. Emellett azonban bizonyos frekvenciák kizárólag kereskedelmi, vagy közösségi³ szolgáltatásként voltak megpályázhatóak.

Az értékelési szempontok lényegében azonosak voltak minden frekvencia esetében, különbség csak a kereskedelmi és közműsor/non-profit (közösségi) jellegű pályázati felhívások között volt a médiaszolgáltatási díjajánlat elemében. A kereskedelmi pályázatok értékelési szempontjai, illetve a szempontok összpontszámhoz viszonyított aránya: díjajánlat (37%), műsorterv (5,5%) – ebből helyi tartalom (37%) műsorterv általános értékelés (18%), műsorszolgáltatási tapasztalat (3,7%), kiegészítő szolgáltatások (3,7%).

Mivel a közösségi jogosultságoknál kiesett a díj az értékelési szempontok közül, átrendeződtek az arányok, felértékelődött a műsorterv, illetve a helyi tartalom. Az értékelési szempontok összpontszámhoz viszonyított aránya: műsorterv (88%) ebből helyi tartalom (59%) műsorterv általános értékelése (29%), műsorszolgáltatási tapasztalat (5,8%) kiegészítő szolgáltatások (5,8%).

A szubjektív, azaz a Médiatanács mérlegelési jogkörében adható pontszámok súlya – ide értve a műsorterv általános értékelését és a műsorszolgáltatási tapasztalatot – a közösségi jogosultságok pályázati felhívásaiban 35%, a kereskedelmi pályázatok esetében pedig 22%.

A jogosultságok 43%-a kizárólag közösségi szolgáltatásként, 17% kereskedelmi és közösségi jogosultságként, 40%-a pedig kereskedelmi szolgáltatásként lett meghirdetve. Látható, hogy a pályázatok közel felénél nagyobb arányú volt a szubjektív elemek súlya, ezeken a pályázatokon a Médiatanácsnak szélesebb mérlegelési joga volt.

Mind a kereskedelmi, mind a közösségi jogosultságoknál kiemelt értékelési szempontként jelent meg a helyi közéleti, helyi mindennapi életet bemutató tartalom vállalása.

² Vételkörzet-bővítés: a frekvencia megpályázása a meglévő jogosultság vételkörzetének kibővítését célozza. Nyertesség esetén nem jön létre új jogosultság, a meglévő jogosultságra vonatkozó eredeti szerződés módosul. Hálózatos működés: az új frekvencia legalább napi négy órában önálló jogosultságként működik, önálló tartalmat kínál és a fennmaradó műsoridőben a frekvencián a hálózatos műsorszolgáltató műsora szól.

³ Közösségi médiaszolgáltató: Műsoridejének túlnyomó részében közszolgálati tartalmat kínál, és nem fizet médiaszolgáltatási díjat.

4. A pályázatok elbírálása alapján tetten érhető médiapolitikai megfontolások, célkitűzések

4.1. Az önálló, helyi tartalom preferálása az elbírálás során

A nyertes pályázatok nagy többsége önálló jogosultságként nyerte el a frekvenciát, csak két esetben kapott a pályázó vételkörzet bővítésre vonatkozó engedélyt (Rádió Média Kft.:Törökbálint, Százhalombatta Lánchíd Rádió:Zalaegerszeg, Keszthely.) A határozatok szerint a Médiatanács a hálózatos működésre pályázókat minden esetben alacsonyabb pontszámmal értékelte, a pályázat szubjektív értékelési részében (műsorterv) a nem hálózatos ajánlatok magasabb pontszámot kaptak. Legalábbis azokban az esetekben, amikor a határozatból kiderül, hogy a pályázó hálózatos működésre pályázott.

A pályázatok indokolásában egyértelműen kiemelt szempontként jelent meg a helyi tartalom mennyisége, azaz az, hogy a jövőbeli rádió műsorstruktúrája mennyiben szolgálja a helyi közösségek igényeit. A nyertesek a közösségi jogosultságok mindegyikénél – ahol több érvényes pályázat közül pontozással kellett döntenet – a magas arányban vállalt helyi tartalom miatt szerezték meg a frekvenciát.

4.2. Három kiemelt szereplő

Az eredmények értékelése alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a pályázati folyamatnak volt néhány preferált szereplője.

A 35 frekvenciára összesen 109 pályázati ajánlat érkezett. A frekvenciák 43%-át három pályázó nyerte el: a Mária Rádió 7-et, a Lánchíd Rádió 5 frekvenciát, és az Európa Rádió 3 jogosultságot.

A talált frekvenciához kapcsolódó elővételi jog magyarázatul szolgálhatna a nagy arányú nyertességre. A vizsgált esetekben azonban nem volt ilyen lehetőség, mivel ezeket a jogosultságokat nem kereskedelmi, hanem közösségi médiaszolgáltatásként nyerték el a szereplők, így a pályázatokon nem is volt díjverseny. A nyertessé nyilvánításuk indoka tehát nem a frekvenciát terveztetőt megillető előny volt, hanem a Médiatanács pontozásos értékelése.

További 4 pályázó 2-2 frekvenciát (Magyar Katolikus Rádió Zrt, Hold Bt. (Kék Duna Rádió), Zenebolygó Kft.(Rádió 1), Rádió Média Kft (Best of Rock Fm) nyert el. A legnagyobb verseny a hivatalból kiírt frekvenciákért folyt, e pályázatok felét az Európa Rádió Nonprofit Kft. nyerte meg.

A pályázatok értékelésének egyik legfontosabb megállapítása, hogy a három kiemelt szereplő gazdasági értelemben nem valódi piaci szereplő. Részesednek ugyan – elvileg korlátozottabb mértékben – a reklámtortából, de nem kell leróniuk a piaci szereplők által

fizetett műsorszolgáltatási díjat. Továbbá a törvény alapján és a gyakorlatban is az MTVA pénzügyi támogatásban részesíti a közösségi szolgáltatást, a szolgáltatók napi működését.

Érdemes a három szereplőt, illetve médiapiaci helyzetüket, működésük jellemzőit, tulajdonosi hátterüket és az egyes pályázatok alakulását részletesen is megvizsgálni.

4.2.1. Lánchíd Rádió

A Lánchíd Rádió 2006 óta hallható a budapesti 100,3 frekvencián, tulajdonosa az a jobboldalhoz köthető Infocenter Zrt, amelyhez a Heti válasz című hetilap és a Class FM országos kereskedelmi rádió is tartozik.

A Lánchíd Rádió a pályázatok indulásakor budapesti körzeti rádiós jogosultsággal rendelkezett, és nyilvánvaló terjeszkedési szándéka olvasható ki abból, hogy a meghirdetett jogosultságok egyharmadát megpályázta (Székesfehérvár - 2 pályázat, Balatonfüred, Győr, Keszthely, Zalaegerszeg, Celldömölk, Sárvár, Várpalota, Veszprém, Pápa, Mór). A Médiatanács nyertessé nyilvánította a balatonfüredi, székesfehérvári, keszthelyi, zalaegerszegi jogosultságokra vonatkozó eljárásokban. Ahol elindult, ott nyert is, illetve ahol nem nyert, ott sem alulmaradt a többi versenyzővel szemben, hanem vagy visszavonta a pályázatát (Várpalota, Veszprém), vagy a Médiatanács nem vette figyelembe az ajánlatát (Celldömölk, Sárvár, Pápa, , Mór), mivel nyertessége esetén túllépte volna a médiatörvény tulajdoni korlátokra vonatkozó szabályát. Az Mttv. szerint ugyanis az analóg rádiós piacon egy szereplőnek nem lehet több jogosultsága, mint egy országos, vagy két körzeti és négy helyi, vagy tizenkét helyi rádió. Azokon a helyeken, ahol nem ő nyert, mindenhol a Mária Rádió kapta meg a jogosultságot.

A Lánchíd Rádió nyertességét a döntések indokolása alapján annak köszönhetette, hogy a helyi nyilvánosság részeként, helyi tartalmat kívánt szolgáltatni, vállalása szerint – ahol ez a határozatokból kiderül – a heti műsoridő 50%-ában. A médiatanács a beadott műsorstruktúrát mindenhol maximális pontszámmal értékelte. Előfordult olyan indokolási elem is, amely a vallási műsorokkal összehasonlítva minősítette értékesebbnek a helyi nyilvánosság szempontjából a többféle közösségnek szóló műsorstruktúrát.

Székesfehérvár 106,6 Mhz

„A Médiatanács a Lánchíd Rádió Kft. műsortervének értékelésénél – a műsortervek egymással történő összehasonlítását is alapul véve -, különösen figyelembe vette a Pályázó által az egyes műsorszám típusok tekintetében tett százalékos vállalásait, a Pályázó műsorstruktúráját, és a műsortervben megjelenő tartalmi értékeket.

A Médiatanács kiemelkedő minőségi jegyként értékelte továbbá, hogy a Lánchíd Rádió Kft. a másik két Pályázónál nagyobb hangsúlyt fektetett a helyi jellegű műsortervre, amelyben több kifejezetten a település számára készített műsorszámot szerepeltetett. A Médiatanács az

értékelés során figyelembe vette, hogy a Pályázó tervezett hírszolgáltatásában gondot fordít a vételkörzetében élő közönség tájékoztatói szükségleteinek kielégítésére.”131/2011 (I.19)

Győr 88,1 Mhz

„A Médiatanács– a műsortervek egymással történő összehasonlítását is alapul véve -, kiemelkedő minőségi jegyként értékelte továbbá, hogy a Lánchíd Rádió Kft. a többi Pályázónál nagyobb hangsúlyt fektetett a helyi jellegű műsortervre, amelyben több, kifejezetten a település számára készített műsorszámot szerepeltetett. A Médiatanács az értékelés során figyelembe vette, hogy a Pályázó tervezett hírszolgáltatásában gondot fordít a vételkörzetében élő közönség tájékoztatói szükségleteinek kielégítésére.

A Médiatanács a DJ PROMOTION Kft., a Kisalföld Rádió Konzorcium, valamint az FM 4 Rádió Kft. Pályázók műsortervének értékeléskor ugyanezeket a szempontokat figyelembe véve 6-6 ponttal értékelte azokat, a következő indokok alapján.

A DJ PROMOTION Kft. műsorterve a más rádiók általános arculatához képest kevesebb eltérést mutat, és abban a vételkörzetben élő közönség helyi tartalommal való kiszolgálásának szándéka kevésbé jelenik meg.

A Kisalföld Rádió Konzorcium műsortervében ugyan magas közszolgálati arányt vállal, azonban a helyi jelleg szintén kevésbé jelent meg az egyes műsorszámokban.

Az FM 4 Rádió Kft. pedig szinte kizárólag vallási műsoraival kívánta teljesíteni a helyi közéleti vállalásait. Fentiekre tekintettel a Médiatanács úgy ítélte meg, hogy a Pályázati Felhívás alapvető céljának, az adott település rádiós piaca sokszínűsége megteremtése követelményének összességében a Lánchíd Rádió Kft Ajánlatában bemutatott műsorterv felel meg legjobban.” 135/2011 (I.19)

Balatonfüred 96,2 Mhz

„A Médiatanács – a műsortervek egymással történő összehasonlítását is alapul véve - kiemelkedő minőségi jegyként értékelte, hogy a Lánchíd Rádió Kft. az FM 4 Rádió Kft. Pályázónál nagyobb hangsúlyt fektetett a helyi jellegű műsortervre, amelyben több kifejezetten a település számára készített műsorszámot szerepeltetett. A Médiatanács az értékelés során figyelembe vette, hogy a Pályázó tervezett hírszolgáltatásában gondot fordít a vételkörzetében élő közönség tájékoztatói szükségleteinek kielégítésére.” 148/2011 (I.26)

Szembetűnő a három határozatban megjelenő szövegszerűen is azonos érvelés. A hatóság az indokolási kötelezettségének ebben a formában csak formailag tesz eleget, tartalmilag nem, a bemutatott indokok nem alapozzák meg megfelelően a kapott pontszámokat.

A Lánchíd Rádió által elnyert másik két frekvencián nem volt verseny, mert a többi pályázót vagy alaki hiba miatt kizárták, vagy visszavonták az ajánlatukat, így a pontozás, a tartalmi értékelés elmaradt.

Attól válik igazán érdekessé a pályáztatási folyamat, hogy a Médiatanács a nyertessé nyilvánítást követő néhány hónap múlva hozzájárult a Lánchíd Rádió újonnan elnyert balatonfüredi, székesfehérvári, zalaegerszegi és keszthelyi jogosultságára vonatkozó hatósági szerződések módosításához. A módosítások minden esetben a budapesti jogosultság vételkörzetének bővítését eredményezték (1217/2011. (IX.14) – Balatonfüred, Székesfehérvár, 1716/2011. (XII. 1.) Zalaegerszeg, Keszthely).

A szerződésmódosítás eredményeként tehát az új frekvenciákon nem az eredeti pályázatokban vállalt tartalom szól, hanem a budapesti központi műsor hallható. Az, hogy a helyi vállalat akár csak részben is teljesül-e vagy sem, a hozzáférhető információkból nem derül ki. A Lánchíd Rádió műsora a kibővült frekvenciákkal lényegében lefedi Nyugat-Magyarország nagy részét, a megszerzett jogosultságokkal az M7-es autópályán végig hallgathatóvá vált. Úgy ráadásul, hogy ezt a régiót a Lánchíd Rádió egyetlen jogosultsággal fedi le. Ez egyértelműen a médiakoncentráció korlátozására vonatkozó hatályos szabályozás kijátszását szolgálja, mert az egy vételkörzetbe olvadó jogosultságok révén újabb jogosultságok megszerzését teszi lehetővé.

A vételkörzet-bővítést megengedő döntésekkel kapcsolatban formai és tartalmi aggályok is felmerülnek. A döntések formailag nem felelnek meg a közigazgatási eljárás szabályainak, ugyanis a Médiatanács – a honlapon elérhető információk szerint – nem közigazgatási határozat formában döntött. Márpedig a közigazgatási eljárási szabályok szerint a hatósági szerződés egy speciális hatósági határozat, így módosítása is közigazgatási határozatot kíván. E hiányosság miatt a döntések tartalmi értékelése is nehezen végezhető el, mivel a hatóság a döntések indokolását nem tette közzé.

A Lánchíd Rádióknak a Médiatanács három pályázaton a helyi tartalom vállalására hivatkozva adott a versenytársakhoz képest több pontot, amivel el is nyerte a frekvenciákat. A pályázat tisztaságát, az azonos elbánást és az egyenlő versenyfeltételeket veszélyezteti, ha rövid idő után olyan szerződésmódosítás történik, amely alapján a nyertességet eredményező vállalat nem teljesül.

Ráadásul egy frekvencia esetén – a honlapon hozzáférhető információk szerint – felmerül a szerződésmódosítás jogszerűtlensége is: a zalaegerszegi pályázati felhívás részeként nyilvánosságra hozott szerződés kizárta a szerződés megkötését követő két éven belül a hálózatba kapcsolódást és a vételkörzet-bővítést. E szabály a pályázat tisztaságát erősíti, azt célozza, hogy átlátható feltételek mentén kerüljön sor a jogosításra, a pályázat után legalább 2 évig biztosítva legyen a nyertességet megalapozó műsorstruktúra fenntartása. Érdekes módon a szabály a balatonfüredi és székesfehérvári frekvenciák pályázati felhívásában nem szerepelt.

A Lánchíd Rádió a vételkörzet-bővítés eredményeként egy körzeti és egy helyi jogosultsággal rendelkezik, azaz formálisan három helyi jogosultsággal kevesebbel, mint a pályázatok

elbírálása után. A szerződésmódosítások lehetővé teszik azt, hogy a szolgáltató további frekvenciához jusson, hiszen a tulajdoni korlátok alapján még egy körzeti és 3 helyi jogosultságot szerezhethet. A Médiatanács döntései zöld utat engedtek a további jogosultságok megszerzéséhez, és ezzel gyakorlatilag kiüresítették a tulajdoni korlátokra vonatkozó szabályokat. Az e pályázatokkal kapcsolatban kialakított gyakorlat akár országos lefedettséget is biztosíthat a helyi pályázatok nyerteseinek.

A rádiós piacon a lépésről-lépésre történő terjeszkedés nem újdonság. Az elmúlt 13 évben számos rádió építette üzletpolitikáját arra, hogy vételkörzet-bővítés vagy hálózatos működés eredményeként egyre több hallgatóhoz jusson el. Ilyen volt pl. a Rádió 1, a Juventus Rádió vagy a Klub Rádió hálózatosodása, vételkörzetük bővítéssel való terjeszkedése. Ezek a rádiók kereskedelmi szolgáltatóként piaci logikában építkezve, a hirdetési piacon valódi piaci szereplőként működtek. A Lánchíd Rádió ezzel szemben közösségi szolgáltatóként működik, médiaszolgáltatási díjat nem fizet. Piacra lépésének kommunikált médiapolitikai célja a helyi tartalom megjelenése a helyi piacon, amely médiapolitikai cél a szerződések átalakításával nyilvánvalóan nem teljesül. A Médiatanácsnak a pályázatok elbírálása kapcsán nyilvánosan kommunikált médiapolitikai megfontolása, célkitűzése a helyi tartalom támogatása volt. Ezzel szemben a pályázatok lezárását követő döntései arról árulkodnak, hogy minden más médiapolitikai célt alárendel néhány meghatározható szereplő jogosultsághoz juttatásának.

4.2.2. Mária Rádió

A Mária Rádió több éve működik a rádiós szolgáltatások piacán. Működésének bázisa a budapesti 94,2 Mhz jogosultság, amelyhez vételkörzet bővítéssel további 10 frekvencia kapcsolódik. (Lásd. melléklet térkép) E jogosultságot az FM-4 Kft. birtokolja. Emellett ugyancsak vallási tematikával, Mária Rádió név alatt futott a 2010-ben kiírt pályázatokon a Mária Rádió Kft. és a Magyarországi Mária Rádió Közhasznú Alapítvány. Mindhárom szereplő székhelye egy azonos veszprémi cím. A talált frekvenciák eredeti igénylője az FM-4 Kft. volt. Az FM-4 által tervezett frekvenciákon, annak ellenére, hogy nem az FM-4 (tulajdoni korlátok miatt) pályázott, mégis a Mária Rádió nyert, mint médiaszolgáltatás (Celldömölk, Mór, Sárvár, Pápa). Egy kivétellel a pályázatok során olyan formai helyzet állt elő, hogy csak a Mária Rádió Kft. tudott nyerni.

A pályázók minden ajánlatban önálló műsor készítését vállalták, és a Médiatanács honlapján elérhető információk szerint se vételkörzet-bővítés, se hálózatba kapcsolódás nem történt a szerződéskötések óta. A nyertesek tulajdoni kapcsolódásai mellett nehéz elképzelni, hogy önálló stábot és stúdiót feltételező önálló celldömölki, sárvári, móri helyi tartalom készül. Sokkal valószínűbbnek tűnik, hogy az új jogosultságokon nagyon hasonló, vagy közel azonos műsor szólal meg. Ennek vizsgálatára a Médiatanácsnak van határhelye, ahogy a pályázatokban vállalt műsor, a szolgáltatók működésének ellenőrzése, a szerződéses vállalások kikényszerítése is a Médiatanács feladata.

A most megnyert és korábbi jogosultságok alapján ma az alábbi frekvenciákon szól Mária Rádió:

Magyarországi Mária Rádió Közhasznú Alapítvány: Ajka, Várpalota

Mária Rádió Kft.: Celldömölk; Sárvár; Pápa; Mór

FM-4 Rádió Szolgáltató Kft.: Budapest (vételi körzet bővítéssel: Komárom , Vác, Gyál, Monor, Pécel, Dömös, Komló Piliscsaba, Esztergom, Dabas) Veszprém

Ez összesen egy körzeti és 7 helyi jogosultság. Más jellegű adatgyűjtést és adatértelmezést igényel annak a felfejtése, hogy a Mária Rádió néven futó tartalom mögötti tulajdoni szerkezet (Mária Rádió Közhasznú Egyesület, Mária Rádió Közhasznú Alapítvány, Mária Rádió Non-profit Kft., FM-4 Kft. stb.) mennyiben felel meg a szabályozás betűjének és mennyiben a törvény szellemének, amely továbbra is korlátokat állít az analóg lineáris rádió szolgáltatás tulajdoni viszonyai terén.

4.2.3. Európa Rádió

A közel tíz éve működő, a református egyházhoz kötődő Európa Rádió eddig Miskolcon és környékén, illetve Nyíregyházán volt hallható. A lezárult pályázatokon Debrecenben, Győrben és Szegeden szerzett további jogosultságokat, így mára már csaknem minden nagyvárosban jelen van vallási tematikában sugárzó műsorával. Mindhárom frekvencián a korábbi médiatörvény speciális, non-profit szolgáltatókat előnyben részesítő szabálya alapján nyert jogosultságot. A médiatörvény 101. § (3) bekezdése kimondta, hogy „*a jogosultságot a nem nyereségérdekeltektől műsorszolgáltató szerzi meg, amennyiben az adott vételi körzet lakosainak nyolcvan százaléka számára már legalább két nyereségérdekeltektől helyi műsorszolgáltatás elérhető és közülük legalább egy műsorszórással valósul meg.*” A szabálynak a régi médiatörvény első éveiben, egy alakuló mediapiacra még volt jelentősége, 14 évvel később már nem a valós piaci viszonyokra reagál, főként nem a nagyvárosokban kialakult többszereplős rádiós piacokra. A szabály idejétmúltságát jelzi, hogy az új médiaszabályozásban már nem jelenik meg.

4.3. A vallási tematika erőteljes preferálása

A már említett Mária Rádió és Európa Rádió eredményes szereplése mellett a Katolikus Rádió is szerzett két frekvenciát Székesfehérváron és Szombathelyen. Így összesen a frekvenciák egyharmadát vallási tematikájú rádiók nyerték el.

4.4. Régebbi piaci szereplők háttérbe szorulása

Az eredmények alapján a vesztesek listája is előállítható: a névsorban szerepel a Rádió 1, a Klub Rádió, és a Juventus Rádió, akik, hasonlóan a nyertes listán szereplő pályázókhoz, terjeszkedési céllal pályáztak meg számos frekvenciát. Jellemzően nem önálló jogosultságként, hanem hálózatos működéssel adták be a pályázatot. Sok esetben a

díjversenyben maradtak alul, az új piaci szereplők magasabb díjajánlatokat tettek, mint a régebben piacon működő a rádiós piac egészéről nagyobb tapasztalattal rendelkező szereplők.

A Rádió 1-hez kapcsolódó Zenebolygó Kft. csak azon a két helyen tudott nyerni, ahol a talált frekvenciára kiírt pályázaton ő volt az eredeti igénylő, tehát lépéselőnyben volt a többi pályázóval szemben. A másik Rádió1-hez kötődő pályázó, a Szamba Konzorcium legtöbbször a díjversenyben maradt alul, elsősorban azokon a helyeken, ahol az eredeti igénylőnek elővételi joga volt a frekvencián.

A Juventus Rádió három pályázatot is beadott, de egyikkel sem nyert, ő is az alacsonyabb díjajánlatai miatt szerzett kevesebb pontot.

A Klub Rádióval hálózatba kapcsolódással hét pályázat érkezett, és egyik sem nyert. A háttérben egyrészt a Klub Rádió által még 2010-ben elnyert 92,9 MHz körüli anomália húzódik. A Médiatanács azzal, hogy nem írta alá a Klub Rádió budapesti 92,9 MHz-es frekvenciára vonatkozó műsorszolgáltatási szerződését, egyúttal azt is megakadályozta, hogy a Klub Rádió hálózata tovább bővüljön. A Győr 100,1 MHz, a Székesfehérvár 96,1 MHz, valamint a Szolnok 102,4 MHz frekvenciákra kiírt pályázatokra pályázati ajánlatot nyújtott be a Lokomotív Rádió Kft, azzal a céllal, hogy közműsorszolgáltatóként (közösségiként) hálózatba kapcsolódjon a Klub Rádióval. A Médiatanács az ajánlatokat érvénytelennek nyilvánította. A közösségi pályázó csak másik közösségi szolgáltatóval kapcsolódhat hálózatba. A Klub Rádió viszont csak a 92,9 MHz-es frekvencián vált volna közműsorszolgáltatóvá, a jelenleg még általa használt 95,3 MHz-es frekvencián kereskedelmi rádióként működik. A Lokomotív Rádió Kft így nem felelt meg a hálózatba kapcsolódásra vonatkozó feltételeknek, ezért a Médiatanács, a pályázati felhívás vonatkozó rendelkezésével összhangban, kizárta a pályázati ajánlatát. A Lokomotív Rádió Kft egy további, szegedi frekvenciára kiírt pályázati eljárásban nem tett eleget a hiánypótlási felhívásnak – feltehetően azért, mert ekkor már világos volt, hogy az ajánlatot a hatóság mindenképpen kizárja –, ajánlata abban az eljárásában ezért volt érvénytelen. A Lokomotív Rádió Kft kizárása után két esetben az Európa Rádió Kft, egy esetben a Katolikus Rádió, egy esetben pedig egy eddig piacon nem szereplő vállalkozás (Amadeus Rádió Kft) nyert. A többi pályázaton az eredeti igénylő szerezte meg a jogosultságokat.

4.5. Új piaci szereplők

A frekvenciák több mint harmadán új médiapiaci szereplő kezdetet el rádiózni. Az arány részben köszönhető annak, hogy ezek a szereplők - két kivétellel - eredeti igénylőként jelentek meg a pályázatokon, tehát nagyobb nyerési esélyekkel vettek részt. Egy kivétellel mindegyikük kereskedelmi szolgáltatóként lépett a piacra.

A médiapolitikai megfontolások elemzése végén érdemes utalni arra, hogy az ülések jegyzőkönyvei szerint a végeredményekről szóló szavazás minden esetben egyhangú volt,

ami azt jelzi, hogy a Médiatanács egyöntetű álláspontként alakította ki azokat a médiapolitikai törekvéseket, amelyek a döntésekben realizálódtak.

5. A pályázati eljárások jogi keretének működése a gyakorlatban

A vizsgált pályázati eljárások egyben az új szabályozás működésének első próbái is voltak. Nem könnyítette meg a próbaidőszakot, hogy a médiahatóság új hivatali szervezetének kialakítása közben, egy erősen átmeneti szervezeti struktúra keretei között zajlott a pályázatok elbírálása. Vélhetően ennek is tulajdonítható, hogy a közigazgatási eljárásra való átállásban mutatkoztak hiányosságok, elsősorban a pályázati eljárások közben hozott határozatok formáját és nyilvánosságát illetően. A honlapon csupán az eljárásokat lezáró, érdemi döntések olvashatóak teljes terjedelemben, indokolással, az eljárások közben hozott döntések, például kizárásról szóló határozatok nem, így nem teljesül az átlátható és követhető döntéshozatali eljárás követelménye.

Márpedig fontos lenne a közbenső döntések megfelelő formája és nyilvánossága is, hiszen előfordulhat, hogy az eljárás során hozott döntés egyben a pályázat végeredményét is meghatározza. Példaként említhető a Zalaegerszeg 88,3 Mhz jogosultságra vonatkozó eljárásban hozott 67/2011. számú döntés, amelyből érdemben nem derül ki a kizárás oka, mivel a határozat csak rögzíti a kizárás tényét, megjelöli a pályázati felhívás vonatkozó pontját, de érdemi indokolást nem tartalmaz. Enélkül viszont nem tudható, hogy milyen hiányosság miatt zárta ki a pályázót a Médiatanács. A pályázaton végül a kizárás, illetve egy másik pályázó ajánlatának visszavonása miatt az egyedül maradt pályázó nyerte el a frekvenciát, tehát a kizárással lényegében a pályázat sorsa is eldőlt.

A korábban említett, a pályázati folyamat egészét érintő szélesebb jogosítványokkal a Médiatanács csak egy esetben élt, egy frekvencia pályáztatását szüntette meg médiapolitikai okokra hivatkozva. A határozat részletes indokolást tartalmaz, amely ugyan nem reagál a bírósági ítéletre, de érvelése ebben az esetben koherens és részletezi a döntés alapjául szolgáló megfontolásokat.

A pályázati eljárás megszüntetésének előzménye az volt, hogy a hatvani jogosultság végeredményéről szóló döntés bírósági felülvizsgálata során az Ítéltábla megállapította, hogy a Médiatanács az egyes ajánlatok alaki érvényességét ténylegesen nem vizsgálta, ezzel nem tett eleget a törvényi követelményeknek. Az Ítéltábla kimondta, hogy a Médiatanács határozata jogsértő, ezért hatályon kívül helyezte azt, és új eljárásra utasította a médiahatóságot.

A Médiatanács az új eljárás lefolytatása helyett megszüntette a pályázati eljárást, azzal az indokolással, (1420/2011 (X.19.) hogy a pályázat kiírása óta jelentősen megváltozott a jogi környezet, illetve jelentősen megváltoztak a gazdasági, frekvenciagazdálkodási és a médiapiaci körülmények, mivel időközben az adott vételkörzetben már egy másik pályázati

eljárás is megindult. Az új pályázat érvényességi szabályai, médiaszolgáltatási díja a korábbiaktól jelentősen eltér, így egyenlőtlen versenyfeltételeket eredményezne a két új frekvencián egyidőben piacra lépő új szolgáltató számára. Döntő érv volt továbbá, hogy a talált frekvencia eredeti igénylője nem adott be korábban pályázatot, így az eredeti pályázat okafogyottá vált.

6. Az értékelések indokolása

Azzal, hogy a pályáztatás bekerült a közigazgatási eljárás általános szabályai alá, már a közigazgatási határozatok formai és tartalmi követelményei vonatkoznak az eljárás keretében hozott határozatokra. A szabályozás módosítása az AB által korábban kifogásolt törvényi hiányokra reagál, egyértelműsíti a határozatok indokolási kötelezettségét, az indokolás elemeit.

A vizsgált pályázatok több mint felében az értékelési szempontok vizsgálata, így annak érdemi indokolása is elmaradt, mivel vagy az eredeti igénylő nyerte el automatikusan a jogosultságot, vagy az elbírálás érdemi szakaszában már nem volt verseny. A pályázatok másik felében viszont pontozás alapján dőlt el a végeredmény. A műsortervre és a tapasztalatra adott pontszámok indokolása az érdekes, hiszen ezen a két területen volt a Médiatanácsnak mozgásteret. A határozatokban azt lehet látni, hogy az indokolások nagyon hasonló, sokszor azonos szövegpanelekből épülnek fel, nem tartalmazzak a pályázatból konkrét elemeket, pl. vállalt műsorokra utalást, általános szinten, egységes formában szövegeződtek. Formálisan ugyan indokolásnak tekinthetők, de tartalmilag hiányosságokat mutatnak, nem támasztják alá megfelelően, hogy a pályázat céljának megvalósulása miatt az adott pályázó ajánlatával teljesül a leginkább.

Főként a közösségi pályázatoknál – ahol nem volt díjverseny – rugalmasan alakítható volt a pontozás alapján a végeredmény, az elbírálási szempontrendszer széles mozgásteret biztosított a Médiatanácsnak. A szélesebb mérlegelési jogkör egyértelműen részletesebb, mélyebb indokolást kívánt volna.

7. Végső következtetések

A lezajlott eljárásokban néhány kiemelt szereplő kapta a meghirdetett frekvenciák közel felét. Ugyan az elbírálás során hangsúlyos értékelési szempont volt a helyi tartalom, a Médiatanács a szerződéskötés utáni egyes döntései felülírták a korábban képviselt médiapolitikai megfontolást.

Három, az országos lefedettség felé törekvő, a hitéletet szolgáltatása középpontjába állító szolgáltató szerepelt sikerrel a pályázatokon, amely médiapolitikai törekvés komolyabb kifejtést és indokolást igényelne a Médiatanács részéről.

A korábbi piaci alapon működő, országos lefedettséget megcélzó szereplők helyzete romlott. Azokon a pályázatokon, ahol verseny volt, nem tudtak nyerni. Egyedül a Rádió1 lett nyertes két pályázaton, de ő is csak azokon a frekvenciákon, ahol ő volt az eredeti igénylő. A régi piaci szereplők háttérbe szorulása azt is jelenti, hogy a nagy országos rádiók (Class Fm, Neo Fm) gazdasági veszélyeztetése csökken, és a rádiós piacokon tőlük eltérő profilú rádiók válnak meghatározó szereplővé egyre nagyobb vételkörzettel.

Ugyan a pályázatok elbírálása a közigazgatási eljárás szabályai alapján zajlott, a határozatok indokolása, és elsősorban az eljárások közben hozott határozatok nyilvánossága területén tapasztalhatók hiányosságok, ami miatt nem teljesült maradéktalanul az átlátható és követhető döntéshozatali eljárás követelménye.

A pályázatok eredményének fontosabb adatait az 1. számú táblázat rögzíti.

1. számú táblázat

Vételkörzet	Frekvencia („talált”/hivatal)	Jogosultság jellege	Nyertes	Nem nyertes	Módosítás szerződéskötés után	Médiaszolgáltatási díj
Ajka 93,2	talált (Magyarországi Mária Rádió Alapítvány)	közösségi	Magyarországi Mária Rádió Alapítvány	-	-	nem fizet díjat
Balatonfüred 96,2	talált (-)	közösségi	Lánchíd Rádió Kft.	FM 4 Rádió Kft.	vételkörzet- bővítés Budapest 100,3	nem fizet díjat
Békéscsaba 98,4	talált (Telekom Kft.)	kereskedelmi	Telekom Kft.	Hangforrás Kft.	-	nem derül ki a határozatból
Celldömölk 92,5	talált (FM 4 Rádió Kft.)	közösségi	Mária Rádió Frekvencia Kft.	Győréne Losonc Andrea, Lánchíd Rádió Kft.	-	nem fizet díjat
Debrecen, 94,4	hivatal	közösségi	Európa Rádió Non-profit Közhasznú Kft.	Mária Rádió Frekvencia Kft.	-	nem fizet díjat
Debrecen 104,6	talált (Kredit Holding Kft.)	kereskedelmi	Kredit Holding Kft.	Entercorp Kft.	-	10.200.000 Ft

Fehérgyarmat 99,5	hivatal	közösségi	Friends-Lan Kft.	Zenebolygó Kft.	-	1.000.000 Ft
Győr 88,1	talált (-)	közösségi	Lánchíd Rádió Kft.	FM 4 Rádió Kft., DJ Promotion Kft., Kisalföld Rádió Konzorcium	-	nem fizet díjat
Győr 100,1	hivatal	közösségi	Európa Rádió Non-profit Közhasznú Kft.	Lokomotív Rádió Kft., Hangforrás Kft., Zenebolygó Kft., Kisalföld Rádió Konzorcium, Infacto Media Kft., Katolikus Rádió Zrt.	-	nem fizet díjat
Hatvan 97,4	a Médiatanács a pályáztatási eljárást a döntés bírósági kontrollja után megszüntette					
Karcag 93,8	hivatal	kereskedelmi	Viacom Kft.	DT Broadcast Kft., Rádió Sound Kft., Zenebolygó Kft.	-	1.500.000 Ft
Keszthely 93,4	talált (-)	közösségi	Lánchíd Rádió Kft.	Mária Rádió Frekvencia Kft.	-	nem fizet díjat

Miskolc 101,6	hivatal	kereskedelmi	Mátra Centrum Kft.	Rádío Sound Konzorcium, Rádío Juventus Zrt., Partner Rádío Kft., OBS Kft., Vala Média Kft., Lumala Casa Kft.	-	14.400.000 Ft
Mór 92,9	talált (FM 4 Rádío Kft.)	közösségi	Mária Rádío Frekvencia Kft.	Lánchíd Rádío Kft.	-	nem fizet díjat
Mosonmagyaróvár 99,7	talált (Hold Reklám Bt.)	kereskedelmi	Hold Reklám Bt.	Flexum Média Kft.	-	nem derül ki a határozatból
Nyíregyháza 91,1	talált (Zenebolygó Kft.)	kereskedelmi	Zenebolygó Kft.	-	-	nem derül ki a határozatból
Pápa 90,8	talált (FM 4 Rádío Kft.)	közösségi	Mária Rádío Frekvencia Kft.	Lánchíd Rádío Kft.	-	nem fizet díjat
Püspökladány 91,8	hivatal	közösségi	Sárrét Média Bt.	-	-	nem fizet díjat
Sárvár 95,2	talált (FM 4 Rádío Kft.)	közösségi	Mária Rádío Frekvencia Kft.	Nyugat Rádío Kft., Lánchíd Rádío Kft.	-	nem fizet díjat

Százhalombatta + Zsámbék 88,4	talált (Hello Média Kft.)	kereskedelmi	Rádió Média Távközlés Kft.	Hello Média Kft.	-	nem derül ki a határozatból
Szeged 87,9	hivatal	közösségi	Európa Rádió Non-profit Közhasznú Kft.	Lokomotív Rádió Kft., Infacto Media Kft., Hangforrás Kft., Hang-Mix Konzorcium, Katolikus Rádió Zrt.	-	nem fizet díjat
Székesfehérvár 103,8	talált (Hold Reklám Bt.)	kereskedelmi	Hold Reklám Bt.	Rádió Jam Zrt., Rádió Juventus Zrt.	-	nem derül ki a határozatból
Székesfehérvár 106,6	talált (Lánchíd Rádió Kft.)	közösségi	Lánchíd Rádió Kft.	FM 4 Rádió Kft., Entercorp Kft., Konszenzus Alapítvány	vételkörzet- bővítés Budapest 100,3 + Balatonfüred 96,2	nem fizet díjat
Székesfehérvár 96,1	hivatal	közösségi	Katolikus Rádió Zrt.	Lánchíd Rádió Kft., Alpha Műsorszolgáltató Kft., Lokomotív Rádió Kft.	-	nem fizet díjat

Szolnok 102,4	hivatal	kereskedelmi	Amadeus Rádió Kft.	Infacto Media Kft., Lokomotív Rádió Kft., Rádió Szolnok Konzorcium, Rádió Sound Kft., Hangforrás Kft., Zenebolygó Kft., Gong Rádió Kft., Katolikus Rádió Zrt.	-	2.300.000 Ft
Szombathely 97,7	talált (Rádió West Konzorcium)	kereskedelmi	Rádió West Konzorcium	Rádió Jam Zrt., Szamba Rádió Konzorcium	a nyilvántartás szerint a műsorszolgáltató a Friss Rádió Kft.	7.000.000 Ft
Szombathely 107,4	hivatal	közösségi	Katolikus Rádió Zrt.	Pro 28 Kft., Hangforrás Kft., Zenebolygó Kft., Mária Rádió Frekvencia Kft.	-	nem fizet díjat
Tihany 105,7	talált (Life Essence Kft)	kereskedelmi	Life Essence Kft.	Echo Penisola Kft.	-	nem derül ki a határozatból
Törökbálint 97,6	talált (Rádió Média Távközlés Kft.)	kereskedelmi	Rádió Média Távközlés Kft.	Szamba Rádió Konzorcium, Hello Média Kft.	-	1.850.000 Ft

Várpalota 90,0	talált (-)	közösségi	Magyarországi Mária Rádió Alapítvány	Lánchíd Rádió Kft.	-	nem fizet díjat
Veszprém 95,1	talált (-)	közösségi	FM 4 Rádió Kft.	Lánchíd Rádió Kft., Entercorp Kft.	-	nem fizet díjat
Veszprém 103,1	talált (Veszprém Rádió Kft.)	kereskedelmi	Veszprém Rádió Kft.	Rádió JuventusZrt., Szamba Rádió Konzorcium, Rádió Jam Zrt.	-	nem derül ki a határozatból
Zalaegerszeg, 88,3	talált (-)	közösségi	Lánchíd Rádió Kft.	Mária Rádió Frekvencia Kft., Partner Rádió Kft.	-	nem fizet díjat
Zalaegerszeg, 95,1	talált (Zenebolygó Kft.)	kereskedelmi	Zenebolygó Kft.	Helikon Rádió Műsorszolgáltató Kft.	-	nem derül ki a határozatból
Zalaegerszeg, 95,8	talált (Helikon Rádió Kft.)	kereskedelmi	Rádió Zala Egyszemélyes Kft.	-	-	nem derül ki a határozatból